

Denar EU za projekte, ne za podjetja

F Robert Rudolf, RR & CO., Knowledge Centre

evronaevro@finance.si

V desetih letih našega ukvarjanja z državnimi in nepovratnimi sredstvi EU, opravljenimi evalvacijami različnih programov in več sto prijavljenih projektov na področju raziskav, razvoja in inovacij lahko rečemo, da so spremembe, ki se zadnje čase že uvajajo, še bolj pa tiste, ki so napovedane (po javno dostopnih podatkih) velik korak v pravo smer.

Misli, ki jih dnevno navajajo novi ministri in državni sekretarji, nas navdajajo z upanjem, da prihaja konec obdobja, ko so se nepovratna sredstva za raziskave, razvoj in inovacije (R & R & I) dajala podjetjem, in ne projektom. Velik korak v to smer je videti na ministrstvu za gospodarstvo, na

TIA in tudi JAPTI. Seveda pa se dobrega in učinkovitega sistema ne da postaviti v kratkem času in tudi veljavnega sistema se ne da sredi finančnega obdobja postaviti na glavo. Lahko pa se s pragmatičnimi ukrepi precej izboljša že delujoči sistem in se hkrati postavijo zdravi nastavki za nov, učinkovitejši sistem, ki bi ga lahko uvedli z novim finančnim obdobjem.

Kaj bi morali storiti

Posegi, ki jih je treba po našem mnenju narediti, so:

1. Ločiti oceno podjetja in projektnega načrtovanja od kvalitativne ocene projekta. Točke, ki jih dobi projektna prijava zaradi zatečenega stanja podjetja in profesionalne priprave projektne prijave je treba obravnavati le skozi prizmo sprejemljivosti tveganj za potencialno neizvedbo projekta, ki ga posamezni razpis dopušča.

2. Projekte s sprejemljivim tveganjem je treba ocenjevati izključno glede na pozitivne eksternalije oziroma učinke, ki jih prinašajo. Zato je posebno pozornost treba nameniti temu delu kriterijev za izbor.

3. Vpeljati je treba načelo učinkovitosti podeljenih nepovratnih sredstev glede na pričakovane eksternalije in to uporabiti kot vodilni kriterij za izbor.

4. Prilagoditi je treba pogodbe za sofinanciranje, kjer naj bodo podeljena sredstva dodeljena glede na dosežene eksternalije s koeficientom učinkovitosti, ki je določen v fazi prijave in z zgornjo omejitvijo na podeljenem znesku in dokazanih stroških.

5. Znotraj iste prednostne naloge posameznega sklada je treba standardizirati razpisno in projektno prijavo dokumentacijo, interpretacijo pravil in stroškov in sisteme poročanja ne glede na

agenta, ki izvaja posamične razpise. Zdajšnji sistem je kaotičen in povsem po nepotrebnem povzroča visoke stroške na vseh straneh, upočasnjuje izvajanje programov in ustvarja veliko napak.

Brez napihovanja

S temi spremembami, ki so hitre in učinkovite, bi dosegli, da se ne bi več ukvarjali z administrativno ceno dela na projektu (FTE), ki je za podjetniško okolje povsem neprimeren, ukvarjanjem ocenjevalcev s tem, ali ima določeno podjetje, ki je v celoti na trgu, previsoke plače, ali so zaprosena sredstva previsoka glede na projekt (kar ocenjevalci kljub svojemu akademskemu znanju zelo težko ocenijo) in podobno.

Po naravni poti bi dosegli, da se projekti ne bi napihovali (ker bi jim padla učinkovitost doseganja eksternalij na vlo-

žen evro) in hkrati bi naredili pogodbe prožnejše in bolj primerne današnjemu času, saj ni realno, da mora podjetje na področju raziskav in razvoja (kjer se zahteva znanstvena oziroma tehnološka negotovost) vedno doseči vse rezultate stoodstotno. Seveda mora projekt v celoti izvesti znotraj predvidenega obsega in kakovosti, vendar ker gre za R & R & I, ni v njegovi moči, da v celoti vnaprej predvidi uspešnost vseh rezultatov. S predlaganim modelom podjetje ne bi dobilo ničesar, česar ni oddelalo in dokazalo, kar pomeni, da tudi niso kršena pravila strukturalnih skladov, kar bo hitro kdo očital.

Več samozavesti

V trenutnih razmerah je pomembno, da se razpoložljiva sredstva uporabijo čim bolj

učinkovito. Slovenija mora pokazati malo več samozavesti in preiti iz sistema »zero mistake« in ničelnega tveganja na sistem, ki bo ob sprejemljivem tveganju prinesel maksimalne rezultate. Zdajšnji sistem je rezultat človeškega strahu pred napakami, ki pa ima za posledico, da mnogokrat niso financirani najboljši projekti, ampak tisti, ki ne nosijo nobenega tveganja in bi bili izvedeni v enakem obsegu, tudi če nepovratnih sredstev ne bi dobili (kar je v nasprotju z osnovnim načelom nepovratnih sredstev). Zaradi tega se je oblikovala strukturalna podjetij, ki kontinuirano dobivajo sredstva zaradi njihov samih in ne zaradi kakovosti projektov, ki jih prijavljajo. Sistem »brez napak« in ničelnega tveganja pa je tudi glavni razlog za počasnost in neučinkovitost državnega sistema za strukturne sklade. ●